

3. Pašvaldības aktivitāšu apraksts Rīgas stratēģisko mērķu ietvaros

Nodaļas ietvaros pēc vienotas struktūras tiek raksturots katrs Rīgas stratēģiskais mērķis izmantojot statistikas datus, pašvaldības rīcībā esošos datus, mediju monitoringa ietvaros apkopoto informāciju, pašvaldības struktūrvienību sagatavotos gada pārskatus un speciāli šim pārskatam sagatavoto informāciju par veiktajām aktivitātēm mērķu, uzdevumu, prioritāšu un tūlītējo soļu ietvaros, kā arī iedzīvotāju aptaujas rezultātus, pētījumus un citu informāciju.

PM1

PM1 IZGLĪTOTA UN PRASMĪGA SABIEDRĪBA

Stratēģijā izvirzītais mērķis ir veicināt interesi par izglītību, kā arī izglītības pieejamību, piemērotību tirgus vajadzībām un kvalitāti. Mērķis ir vērsts uz visu vecuma grupu Rīgas iedzīvotājiem

Izglītoti un dzīves gudri cilvēki ir bijuši un ir viena no galvenajām, ja ne pati galvenā, vērtība gan valstī, gan pilsētā. Izglītības sistēma, tās kvalitāte un pieejamība ir tās lietas, par ko rūpējas pašvaldība un zināmā mērā arī valsts, bet prasmju, pieredzes un dzīves gudrības attīstība bieži vien nav tieši saistīta ar izglītības infrastruktūru, bet gan ar ģimeni, draugiem, darba specifiku, apkārtējo vidi, hobijiem u.c. Tamdēļ rūpējoties par mērķa sasniegšanu, jāveic aktivitātes arī harmoniskas un radošas gaisotnes attīstīšanai pilsētā.

Valstī esošā krīze ir ieviesusi arī zināmās izmaiņas skolu izvēlē. Piemēram, 2009./2010. mācību gadā tika novērota tendence, ka pierīgā dzīvojošie bērni pārtrauca mācības Rīgas skolās. Tas, galvenokārt, skaidrojams ar faktu, ka ir mainījusies viņu vecāku darba vieta, vai arī vecāki ir palikuši bez darba,⁹ vai ir samazinājušies viņu ienākumi un līdz ar to ir notikusi izvēle par labu mācībām dzīves vietai tuvējā skolā, nevis Rīgas skolā.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī 2010. gadā iedzīvotāji pašvaldības vispārējās izglītības iestāžu (skolu) pakalpojumu pieejamību un kvalitāti ir vērtējuši atzinīgāk nekā pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu (bērnodārzu) pakalpojumu pieejamību un kvalitāti.

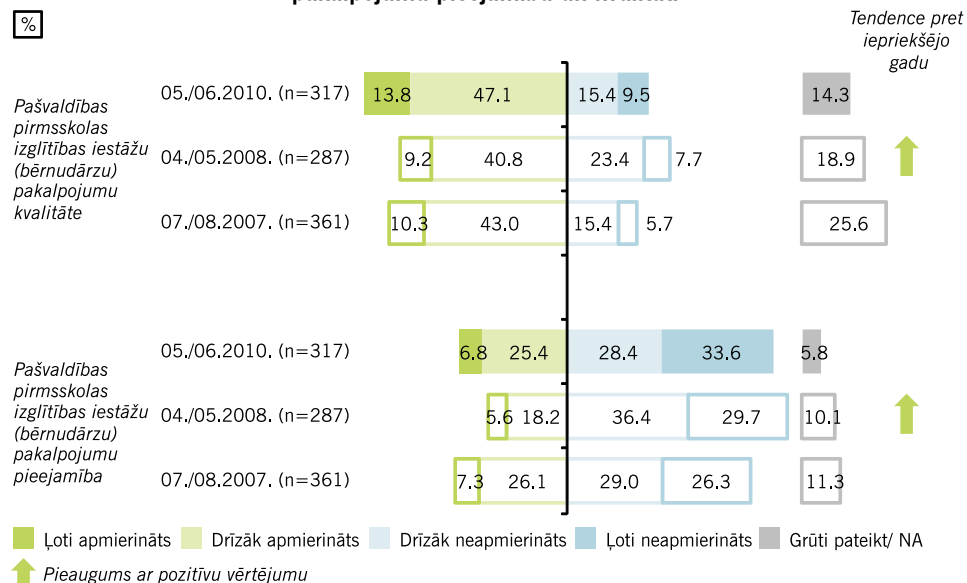
Ja ar pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu (bērnodārzu) pakalpojumu kvalitāti ir apmierināti 60,9% respondentu, tad ar to pieejamību vairs tikai 32,2%. Jāatzīmē, ka atbildes snieguši tikai tie respondenti, kuru ģimenē ir bērni līdz 6 gadu vecumam, līdz ar to objektīvi novērtējot esošo situāciju (1.1. attēls).

⁹ LETA

Dažādās Rīgas apkaimēs vērtējums par pirmsskolas izglītības iestāžu (bērnodārzu) pieejamību atšķiras – tādās apkaimēs kā Dzirciemā, Sarkandaugavā, Daugavgrīvā un Torņakalnā salīdzinoši vērojams pozitīvāks vērtējums. Taču negatīva attieksme pausta tādās apkaimēs kā Dārzcīemā, Bišumuižā, Zasuļaukā, Āgenskalnā un Centrā. Arī par pirmsskolas izglītības iestāžu (bērnodārzu) kvalitāti Dārzcīema un Bišumuižas apkaimes iedzīvotāji ir kritiskāk noskaņoti kā citu apkaimju iedzīvotāji.

1.1. attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu (bērnodārzu) pakalpojumu pieejamību un kvalitāti

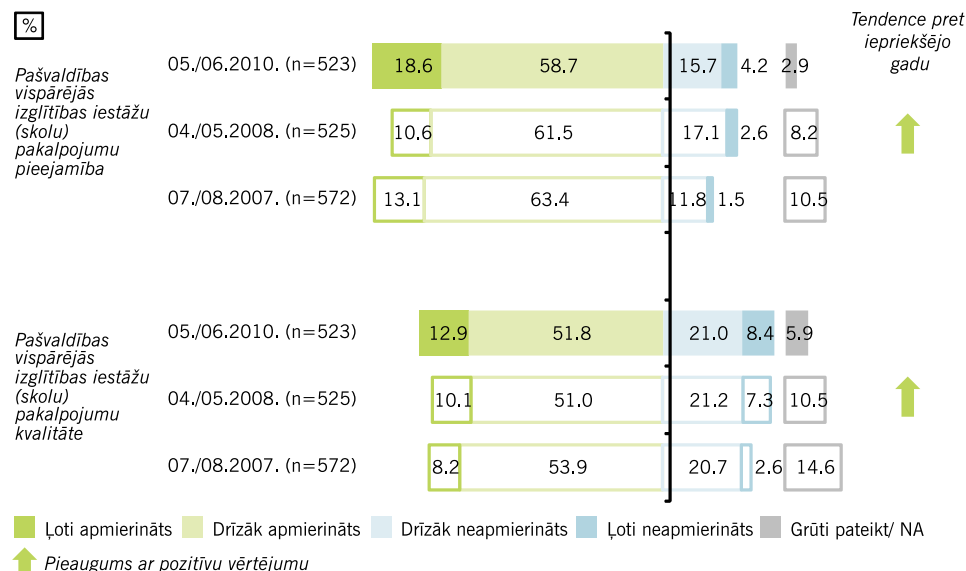
Avots: Sabiedriskās domas pētījums „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatoru”, SKDS, 2010.g. maijs-jūnijs.

Pretēja situācija vērojama vispārējo izglītības iestāžu (skolu) pakalpojumu jomā – ar pieejamību ir apmierināti 77,3% aptaujāto, savukārt ar kvalitāti 64,7%. Tomēr tieši izglītības kvalitātes uzlabošanā pašvaldība nevar veikt būtiskus uzlabojumus, jo šī joma atkarīga no valsts politikas. Ja aptaujas rezultātus salīdzina ar iepriekšējo gadu veikto aptauju rezultātiem, tad redzams, ka iedzīvotāju viedoklis par vispārējo izglītības iestāžu pieejamību un kvalitāti praktiski nav mainījies.

Iedzīvotāju vērtējums apkaimju griezumā liecina, ka salīdzinoši pozitīvāki viedokļi par izglītības iestāžu pieejamību tika sniegti tādās apkaimēs kā Zolitūdē, Torņakalnā, Purvciemā, Ziepniekkalnā, Mīlgrāvī, Dreiliņos, Brasā, Juglā un Bišumuižā.

1.2. attēls

Iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības vispārējās izglītības iestāžu (skolu) pakalpojumu pieejamību un kvalitāti

Avots: Sabiedriskās domas pētījums „Rīgas iedzīvotāju apmierinātības ar pašvaldību indikatori”, SKDS, 2010.g. maijs-jūnijs.

Mērķa „Izglītota un prasmīga sabiedrība” ietvaros izvirzītas 2 prioritātes un 4 tūlītējie soļi. 2010. gadā atbildīgās pašvaldības struktūrvienības norādījušas, ka visu prioritāšu un tūlītējo soļu ietvaros veikušas virkni darbību.

Prioritāte Optimizēt izglītības iestāžu tīklu

Pašvaldības pirmsskolas izglītības tīkla paplašināšanai un rindu samazināšanai skolu tīkla optimizācijas rezultātā atbrīvotās skolu ēkas tiek rekonstruētas un tajās atver pirmsskolas izglītības iestādes grupas. Kopumā 2010. gadā tika atvērtas 37 grupas 738 bērniem sekojošās izglītības iestādēs – Lauku ielā 2b, Viestura prospektā 57, Slokas ielā 197, Raņķa dambī 3 un Baltā ielā 15.

Prioritāte Palielināt bērnu vietu skaitu pirmsskolas izglītības programmas apguvei

Lai palielinātu bērnu vietu skaitu pirmsskolas izglītības iestādēs, bez minētā iepriekšējā prioritātē, 2010. gadā tika atvērtas papildu grupas Rīgas 254. Pirmsskolas izglītības iestādē

(5 grupas 100 bērniem), Rīgas pirmsskolas izglītības iestādē „Māra” (1 grupa 20 bērniem) un Rīgas bērnu un jauniešu centrā „IK Auseklis” (2 grupas 40 bērniem).

2010. gada 1. septembrī rindā uz vietu pirmsskolas izglītības iestādē atradās 13075 bērni, no kuriem 7373 bērni tika uzņemti pirmsskolas iestādēs, bet 5702 bērni šo rindu saglabāja un tas ir par 26,4% (2043 bērniem) mazāk nekā 2009. gadā. Tomēr, tikai 53,8% pirmsskolas vecuma bērni apmeklēja bērnudārzus. Lai palielinātu to bērnu skaitu, kas apmeklēja bērnudārzus, pašvaldība nolēma pirkt pirmsskolas izglītības pakalpojumus no privātiem bērnudārzniekiem, par katru Rīgā deklarēto izglītojamo bērnu maksājot dotāciju 125¹⁰ latu apmērā mēnesī. Līdz ar to, bērni, kas gaida rindā uz vietu pašvaldības bērnudārzā, varēs apmeklēt privāto pirmsskolu ar tādiem pašiem nosacījumiem kā pašvaldības pārziņā esošajos bērnudārzos. Pašlaik lielākais pieprasījums pēc vietām bērnudārzā ir bērniem vecumā no pusotra līdz trīs gadiem.

Tūlītējais solis Atjaunot pirmsskolas izglītības funkciju

Turpinot pašvaldības īpašumā esošo brīvo īpašumu optimizāciju, atverot tajos jaunas papildus pirmsskolas grupas, ēkas Ulbrokas ielā 20 (Rīgas Pļavnieku sākumskola) rekonstrukcijas rezultātā 2011. gadā ir plānots atvērt pirmsskolas izglītības iestādi 11 grupām 220 bērniem.

Tūlītējais solis Paplašināt sadarbību ar privātajām pirmsskolas izglītības iestādēm

Pārskata gadā pašvaldība sagatavoja jaunu saistošo noteikumu projektu „Par kārtību, kādā reģistrē, uzņem un atskaita pirmsskolas vecuma bērnus Rīgas pilsētas pašvaldības finansētajās pirmsskolas izglītības grupās privātajās izglītības iestādēs”, kurā ir atrunāta kārtība kā bērni, kas reģistrēti rindā uz vietu bērnudārzā, varēs pretendēt uz pašvaldības dotētajām vietām privātajās pirmsskolas izglītības iestādēs.

Kopumā uz 2011. gada 1. janvāri līgums par pašvaldības līdzfinansējumu noslēgts ar 48 privātajām izglītības iestādēm, salīdzinot ar 2010. gada 1. janvāri, to skaits ir pieaudzis par 17 iestādēm.

Tūlītējais solis Attīstīt bērnu pieskatīšanas centru darbību un veidot pirmsskolas izglītības grupas ar nepilnas dienas nodarbību ilgumu, dažādot darbības laikus

2010. gadā netika izveidotas jaunas bērnu pieskatīšanas istabas (centri).

Tūlītējais solis Izstrādāt un īstenot vispārējās izglītības iestāžu optimizācijas pamatprincipu un rīcības plānu

¹⁰ 125 latu vidēji mēnesī tiek izlietoti par viena bērna uzturēšanos Rīgas pašvaldības bērnudārzos mēnesī.

2010. gadā tika izskatīts un akceptēts „Rīgas pilsētas pašvaldības skolu tīkla situācijas apraksts un pamatnostādnes optimizācijai 2010. - 2014. gadam”. Tāpat tika veikti grozījumi Rīgas Domes 2009. gada 11. augusta lēmumā Nr.50 „Par Rīgas pašvaldības skolu tīkla pilnveidošanas pasākumiem”, kā rezultātā 2010. gadā tika veiktas sekojošas izmaiņas skolu tīklā: reorganizēta Rīgas 7. internātpamatskola un Rīgas Lastādijas internātvīdusskola, kā arī izveidota Rīgas Lastādijas internātpamatskola, savukārt likvidēta Rīgas komercgimnāzija, Rīgas 16. vidusskola un Rīgas 100. vidusskola. Likvidēto skolu izglītības programmu īstenošanu turpina Rīgas pilsētas 2. ģimnāzija, Rīgas 63. vidusskola un Rīgas 45. vidusskola.

Budžets

2010. gadā izglītības nozare tika definēta kā viena no Rīgas pašvaldības prioritātēm (otrā prioritāte – transporta nozare). Pašvaldības pamatbudžeta izdevumi izglītībai un sportam 2010. gadā bija 145,1 milj. Ls, tai skaitā investīcijas 8,6 milj. Ls apmērā, kas attiecīgi ir par 16% un 26,5% mazāk nekā 2009. gadā. Galvenās aktivitātes, kas tika veiktas izmantojot finanšu resursus bija nozares uzturēšana un dažādi projekti: skolu un bērnudārzu infrastruktūras uzlabošana – siltināšanas darbi, ēku rekonstrukcija, renovācija, remontu un bērnudārzu rotaļu laukumu atjaunošana u.c.

ES līdzfinansējums

Mērķa ietvaros 2010. gadā īstenoti 54 projekti par kopējo summu 18,9 miljoni latu. Tai skaitā tika īstenots nozīmīgs projekts „Pirmsskolas izglītības iestādes jaunbūve Valdeķu ielā 58”. Aktīvi tika realizēti dažādi projekti Rīgas izglītības iestādēs mūžizglītības programmas Comenius ietvaros.

Secinājumi

Joprojām viena no mērķa aktualitātēm ir Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu rindas samazināšana, lai bērnudārzu vietu skaita piedāvājums atbilstu vietu skaita pieprasījumam.

Lai gan augstākā izglītība ir valsts kompetencē, tā tomēr ievērojami ietekmē situāciju pilsētā gan šodien, gan ietekmēs nākotnē. 2010. gadā vispopulārākā bakalaura programma, ko izvēlējās abiturienti Latvijas Universitātē (LU), bija komunikācijas, vadības un tiesību zinātnes, bet Rīgas Tehniskajā universitātē (RTU) – telekomunikāciju, informācijas tehnoloģiju un datorsistēmu programmas¹¹. Tas norāda uz to, ka joprojām izvēle ir par labu relatīvi vieglākiem priekšmetiem un pašlaik populārām nozarēm, kurās nākotnē var rasties speciālistu pārprodukcija vai arī nozares aktualitātes samazināšanās. Līdz ar to, lai sasniegtu stratēģisko mērķi

¹¹ LETA

M7 Augstas pievienotās vērtības konkurētspējīga ekonomika un, lai varētu plānot valsts un pašvaldības ilgtermiņa attīstību, ir jānodrošina kvalitatīva pamatizglītība, vidusskolas izglītība un augstākā izglītība, nodrošinot mūsdienīgu prasībām atbilstošu materiāltehnisko bāzi, veicinot ieinteresētību priekšmetos, ar inovatīvu pieeju pasniedzot un skaidrojot mācību vielu skolniekiem un studentiem, kā arī pārbaudot viņu zināšanas.

Lai veicinātu tūlītējā soļa *Paplašināt sadarbību ar privātajām pirmsskolas izglītības iestādēm* izpildi, būtu lietderīgi izpētīt sadarbības iespējas arī starp tuvējām pašvaldībām (Rīgas aglomerācijas ietvaros) izglītības jomā. Lai gadījumos, kad trūkst vietas bērnu dārzā, kurā bērns gaida rindā, būtu iespēja vest bērnu uz blakus pašvaldības bērnu dārzu, kas ir pa ceļam uz vecāku darbu, ja vien šajā iestādē ir brīvas vietas. Līdzīgi varētu risināt arī tūlītējā soļa *Attīstīt bērnu pieskatīšanas centru darbību un veidot pirmsskolas izglītības grupas ar nepilnas dienas nodarbību ilgumu, dažādot darbības laikus* izpildi.

Nozares eksperta viedoklis

Ilona Raugze, eksperte reģionālās attīstības jautājumos

RD īstenotās aktivitātes izglītības un prasmju attīstības jomā liecina par kompleksu pašvaldības pieeju šī prioritārā mērķa īstenošanā. Īstenotās aktivitātes ir vērstas gan uz izglītības pieejamības, gan iespēju daudzveidības, gan izglītības piedāvājuma kvalitātes uzlabošanu. Ņemot vērā to, ka izglītības pieejamības jomā Rīgā visaktuālākais jautājums ir pirmsskolas izglītības pieejamība, kā pozitīva ir vērtējama RD iniciatīva un veiktās darbības, attīstot sadarbību ar privātajām pirmsskolas izglītības iestādēm. Kā pozitīva ir vērtējama arī nākotnes iecere izpētīt sadarbības iespējas ar kaimiņu pašvaldībām, lai vēl vairāk palielinātu pirmsskolas izglītības pieejamību. Augstu vērtējamā ir arī RD veiktās aktivitātes interešu izglītības un mūžizglītības jomā, lai palielinātu izglītības iespēju piedāvājumu Rīgā. Pašvaldība veic arī nozīmīgu darbu, lai sekmētu izglītības kvalitātes pieaugumu, sasaisti ar darba tirgus vajadzībām un nākotnes izaugsmes perspektīvām. Šajā jomā īpaši atzīmējamas veiktās aktivitātes, kas vērstas uz pedagogu profesionālo iemaņu attīstīšanu, eksakto zinātņu un zinātniski pētnieciskās darbības popularizēšanu skolēnu vidū, kā arī skolēnu profesionālās orientācijas veicināšanu. Līdz ar to, pretēji šī prioritārā mērķa aprakstā minētajam, ka “izglītības kvalitātes uzlabošanā pašvaldība nevar veikt būtiskus uzlabojumus, jo šī joma atkarīga no valsts politikas”, faktiski RD veiktās darbības prioritārā mērķa īstenošanai demonstrē pašvaldības nozīmīgo lomu un daudzveidīgās iespējas izglītības satura uzlabošanā un zināšanu ekonomikas pamatu veidošanā.

Lai paaugstinātu izglītības satura un piedāvājuma konkurētspēju, turpmākajos gados būtu ieteicams arī veicināt autorprogrammu izstrādi un ieviešanu vispārējās izglītības iestādēs.

Andris Deniņš, *Dr.oec., profesors*

Augsti novērtējami vispārējās izglītības (arī pirmsskolas un speciālās izglītības iestādes) pieejamības nodrošināšanas pasākumi, tomēr būtu vēlams, lai plašākā apmērā būtu vērojami zināšanu pārneses jautājumi, kas veidotu arī savstarpējo sinerģiju gan pašvaldības, gan arī reģionālā līmenī. It sevišķi liela nozīme ir pievēršama izglītības piemērotībai tirgus vajadzībām un kvalitātei.

Mērķa īstenošanai ir izvirzītas divas prioritātes – Optimizēt izglītības iestāžu tīklu un Palielināt bērnu vietu skaitu pirmsskolas izglītības programmas apguvei. Kopumā 2010.gadā atvērtas 37 grupas 738 bērniem. Tomēr, kopumā tikai 53,8% apmeklē bērnu dārzus, tāpēc noteikto prioritāšu īstenošanai nepieciešams papildus resursus.

Pozitīvi jāvērtē atskaite par finanšu izlietojumu mērķa sasniegšanai, īpaši Eiropas Savienības līdzfinansējuma izlietojums- 54 projektos par kopējo summu 18,9 miljoni latu.

Kopumā 2010.gada laikā veikts ievērojams skaits uzdevumu un dažādu aktivitāšu, kas apliecina šī stratēģiskā mērķa realizētāju mērķtiecīgo un sistematizēto darbību.

Pirmsskolas izglītības iestāžu darbības paplašināšana ir tikai viens no soļiem izglītotas un prasmīgas sabiedrības veidošanā. Tāpēc būtu ieteicams attīstīt šo stratēģisko mērķi ar daudzveidīgākiem pasākumiem un uzdevumiem.

1.1. tabula

Stratēģiskā mērķa „Izglītota un prasmīga sabiedrība” rādītāji

Rādītājs	Datu avots	Iepriekšējo periodu vērtības, gads						Tendence pret iepriekšējo gadu	Tendence pret iepriekšējo gadu vidējo rādītāju	Plānotais ilgtermiņa attīstības virziens
Pirmsskolas vecuma bērnu īpatsvars, kas apmeklē pirmsskolas izglītības iestādes	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2009	2010	↑	↓	Pieaug
		77,2%	72,2%	62,1%	60,1%	51,8%	53,8%			
Pirmsskolas vecuma bērnu skaits, kuri stāv rindā un kuriem pašvaldība nevar nodrošināt vietas pirmsskolas izglītības iestādēs	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2006	2007	2008	2009	2010		↓	↑	Samazinās
		1607	3938	5011	7745	5702				

9. klašu beidzēju īpatsvars, kas saņem tikai liecību atestāta vietā	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	⇒	↓	Samazinās
		6,2	4,6	4,7	5,2	4	3,2	3,2			
12.klašu beidzēju īpatsvars, kas saņem tikai liecību atestāta vietā	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	↓	↓	Samazinās
		3,3	2,2	2,3	2,9	2,1	2,2	1,6			
Eksakto zinātņu centralizēto eksāmenu kārtotāju īpatsvars: -matemātikā	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	↑	↑	Pieaug
		70,3	74,3	78	78,4	82,2	95,1	96,2			
-fizikā	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	↓	↓	Pieaug
		10,4	11,8	13,6	13,7	14,9	15,8	11,7			
-ķīmijā	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	↓	↓	Pieaug
		4,9	6,1	5,8	6,9	7,6	8,3	6,0			
-bioloģijā	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	↓	↓	Pieaug
		12,9	11	11,6	12,5	12,8	12,1	8,6			
Iedzīvotāju ar augstāko izglītību īpatsvars, % (15-64)	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	↑	↑	
		25,8	27,1	27	27,7	30,4	32,1	32,4			
Iedzīvotāju īpatsvars ar vidējo profesionālo izglītību (pēc pamatskolas un pēc vidusskolas), % (15-64)	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	⇒	⇒	
		32,5	31,9	31,5	29,9	29,3	30,0	29,9			
Nodarbināto iedzīvotāju ar augstāko izglītību īpatsvars, % (15-64)	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	↑	↑	
		31,4	33,1	32,2	32,4	35,4	39,6	41,2			
Nodarbināto iedzīvotāju ar vidējo profesionālo izglītību īpatsvars, % (15-64)	RD Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta dati	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	↓	↓	
		37,1	35,5	35,2	32,3	33,5	33,4	32,4			
Tendence		↑	↓	↑	↓	⇒					
Novērtējums	Pieaugums ar pozitīvu vērtējumu	Samazinājums ar pozitīvu vērtējumu	Pieaugums ar negatīvu vērtējumu	Samazinājums ar negatīvu vērtējumu	Nav notikušas izmaiņas						